

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЯК КОМПОНЕНТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА У ДОПРОФІЛЬНІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧНІВ

Освіта у сучасному світі виступає як базис економічного зростання, необхідна умова соціально економічного благоустрою, стратегічний ресурс стійкого й динамічного розвитку кожної нації. У якості головного результату в Стратегії реформування освіти розглядається готовність і здатність молодих людей нести особисту відповідальність як за власне благополуччя, так і за благополуччя країни. Оновлені цілі загальної середньої освіти створюють сприятливі умови для формування соціально-активної, творчої особистості, творця і проектувальника свого життя. В основі психологічного забезпечення допрофільної підготовки передбачається найбільш раннє виявлення і розвиток здібностей, нахилів і потреб учнів, формування стійкої мотивації до навчання, сприяння свідомому вибору учнями галузі майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: профіль навчання, допрофільна підготовка, психологічний супровід, самовизначення, професійні інтереси, профільна орієнтація, індивідуальні можливості, ціннісні орієнтації.

Актуальність теми. Запровадження допрофільної підготовки учнів є одним з основних шляхів модернізації освіти. Основна ідея оновлення загальної середньої освіти полягає в тому, що освіта повинна стати більш функціональною, індивідуалізованою, ефективною. Допрофільна підготовка відрізняється від загальноосвітньої підготовки більш конкретними професійно орієнтованими характеристиками мотивів, цілей, засобів і результатів навчальної, творчої діяльності, які виступають стосовно учня у вигляді певних вимог. У зв'язку з цим виникає необхідність у розробці програми діяльності психологічної служби закладу освіти щодо комплектування профільних класів.

Мета статті – виявити психологічні умови професійного самовизначення учнів в допрофільній підготовці.

Методи дослідження: анкета «Ціннісні орієнтації», тест емоцій (модифікація тесту Басса-Даркі), особистісний опитувальник Айзенка, опитувальник «Вегетативна лабільність», «Профіль» (модифікація карти зацікавлень Голомштока), «Формула професії» (модифікація методики Пряхнікова), методика «Тип мислення», «Ерудит» (методика ШТРР у модифікації Г. Резапкіної), визначення мотивації (за методикою О. Головахи), визначення спрямованості особистості (орієнтаційна анкета), визначення професійних схильностей (методика Л. Йовайши у модифікації Г. Резапкіної), емоційний інтелект EQ (методика Н. Холла у модифікації Г. Резапкіної), експеримент (констатуючий і формуючий), спостереження, бесіди; статистичні методи обробки результатів дослідження: G-критерій знаків.

Експериментальна база дослідження: в дослідженні прийняли участь 60 учнів, починаючи з 8-их класів (2011-2012 н.р.); 9 класів (2012-2013 н.р.); контрольний зріз проведено у 10-их класах (2013-2014 н.р.) Мелітопольської гімназії №10 Мелітопольської міської ради Запорізької області, 110 батьків і 18 педагогів. Загальна кількість респондентів - 188 осіб. Введення профільної старшої школи передбачає врахування потреб, нахилів, здібностей і пізнавальних інтересів старшокласників,

спрямованих на життєве і професійне самовизначення учнів [1, 2]. Допрофільна підготовка учнів здійснюється у 8-9 класах з метою професійної орієнтації учнів, сприяння у виборі ними напрямку профільного навчання в старшій школі. В ході допрофільної підготовки кожен учень має усвідомлювати основні мотиви вибору майбутнього профілю навчання. Тому модель особистості випускника школи (рис. 1) включає в себе наступні компоненти: вміння об'єктивно оцінити свої резерви і здібності до продовження навчання за різноманітними профілями; усвідомлене здійснення вибору профілю навчання, який відповідає власним здібностям, індивідуальним можливостям; високий рівень мотивації навчання за обраним профілем, на отримання якісної освіти; готовність нести відповідальність за зроблений вибір, володіння запасом духовних і етичних якостей [2, с. 49].

Як зазначає В. Рибалко, особистісна готовність учня до профільного навчання має певну структуру, до якої відносяться такі її складові: психофізіологічна; інтелектуальна; мотиваційна; характерологічна; професійна готовність [1, с. 29]. Можна виокремити ряд факторів, які необхідно враховувати при виявленні професійних здібностей. По-перше, у юнацькому віці професійно важливі якості перебувають у схованому стані, тому що немає умов для їх проявів. Другий фактор – недостатній рівень самосвідомості підлітка, нестійкість емоційного стану, неадекватність самооцінки. Третій фактор – нестача життєвого досвіду (недостатні знання про світ професій і ринок праці, правила і помилки у виборі професії) [3, с. 12]. Запропоновані методики можна проводити як самостійну діагностику, так і під час тренінгів. Більшість методик проводиться у 8-9 класах. Як результат проведеної роботи наприкінці 9-го класу заповнюється «Проф-карта» [4, с. 57]. Корекційно-розвивальна робота представлена у циклограмі психологічного супроводу допрофільної підготовки та профільного навчання (таблиця 1). Запропоновані заходи сприяють поступовому формуванню психологічної готовності учнів до обгрунтованого вибору профілю навчання.

Рис. 1. Модель особистості випускника школи

Таблиця 1

Психологічний супровід допрофільної підготовки учнів

№ з/п	Заходи	Основна мета	Кількість годин	Цільова група
1.	Уроки вибору професії (тренінг)	1. Формування у підлітків готовності до самовизначення; 2. Виховання людини, яка вміє ставити перед собою досяжні цілі, обирати оптимальний шлях їх досягнення, аналізувати результати діяльності, вміння брати на себе відповідальність за свої вчинки.	6 год.-8 кл.; 5 год.-9 кл.	8-9 кл.
2.	Я шукаю роботу (ділова гра з елементами дискусії та практичної роботи)	1. Формування готовності учнів до обґрунтованого вибору професії з урахуванням своїх схильностей, здатностей, стану здоров'я й потреб ринку праці.	2 год.	9 кл.

Уроки вибору професії – цикл запропонованих занять, спрямований на вивчення особистісних особливостей учнів і формування реалістичного самосприйняття, ознайомлення зі світом професій, з вимогами ринку праці й освітніх послуг, із правилами вибору професії. Заняття рекомендується проводити в 8-9 класах по запропонованій системі, щоб зберегти внутрішню єдність і логіку подачі матеріалу (таблиця 2). В процесі тренінгових занять заповнюється профкарта на кожного учня. Отримані дані необхідно враховувати при комплектуванні профільних класів [5, 112].

За результатами проведення анкети «Професійні інтереси» серед учнів 8-х класів було з'ясовано, що 60 учнів (100%) цікавляться питанням майбутньої про-

фесійної діяльності. Свій запас знань щодо майбутньої професійної діяльності учні поповнюють з газет – 42 учня (70%); від батьків – 53 учня (88%); від класного керівника – 60 учнів (100%); зі школи – 60 учнів (100%); прослуховують радіо – 34 учня (57%); з класних годин – 60 учнів (100%); з телебачення – 54 учня (90%). Учні вважають, що знання про професії потрібні вже в школі – 60 учнів (100%). Восьмикласники наголошують, що ще зі шкільних років необхідно завоювати способи навчання вибору своєї професійної діяльності – 55 учнів (92%). В школі потрібна допрофільна підготовка (курси за вибором, інформаційна робота) так вважають 60 учнів (100%). Учнів хвилюють наступні питання: куди піти вчитися – 54 учня

(90%); яку обрати професію – 49 учнів (82%); де одержати інформацію про професії – 24 учня (40%); як вступити до профільного класу – 56 учнів (93%); що таке «Освітній рейтинг учня», навіщо він потрібний – 49 учнів (82%); які іспити потрібно здавати в навчальний заклад для одержання обраної професії – 60 учнів (100%); як підготуватися до успішного складання іспитів у школі, ЗНО – 60 учнів (100%); яку можливість дають курси за вибором – 55 учнів (92%); що таке «Портфоліо» - 38 учнів (63%). 60 учнів (100%) вважають, що в гімназії проводяться профорієнтаційні заходи на цікаві теми та на високому рівні; 15 учнів (25%) пропонують розширити перелік профілів, які можна обрати; 51 учень (85%) стверджують, що про-

фільне навчання має значимість для подальшої освіти, життєвого, соціального й професійного самовизначення; 60 учнів (100%) вважають, що для них цінна та інформація, яку вони отримають в гімназії про профільне навчання та вони мають уявлення про цілі профільного навчання. Найбільш престижні професії для учнів 8-их класів: юрист, прокурор, адвокат, лікар, менеджер, економіст, перекладач, вчитель. Перелік предметів необхідний для оволодіння майбутньою професією: алгебра, геометрія, фізика – 22 учня (37%); іноземна мова – 32 учня (53%); хімія, біологія – 4 учня (7%); психологія – 2 учня (3%).

Таблиця 2

План занять тренінгу «Уроки вибору професії»

№ з/п	Цільова група	Теми
1	8 клас	<ul style="list-style-type: none"> • Самооцінка й рівень домагань • Почуття й емоції • Темперамент і професія • Професія і здоров'я • Інтереси й схильності у виборі професії • Формула професії
2	9 клас	<ul style="list-style-type: none"> • Стратегія вибору професії • Здібності й професійна придатність • Помилки у виборі професії • Сучасний ринок праці • Шляхи одержання професії

За результатами анкети «Ціннісні орієнтації» учні розподілили ціннісні орієнтації у такому ієрархічному порядку: гарна освіта – 1, гарна робота і кар'єра – 2, щаслива родина, щастя близьких людей – 3, благополуччя держави – 4, наука, як пізнання нового – 5, збереження життя й природи на Землі – 6, гарне здоров'я – 7, дружба – 8, впевненість у собі й самоповага – 9, гроші, багатство – 10, влада або положення – 11, гарний будинок, квартира – 12 учнів.

Таким чином, інформаційна підготовленість учнів ще не достатньо сформована; учні усвідомлюють мету профільного навчання, але ще не сформована здатність формувати освітній запит.

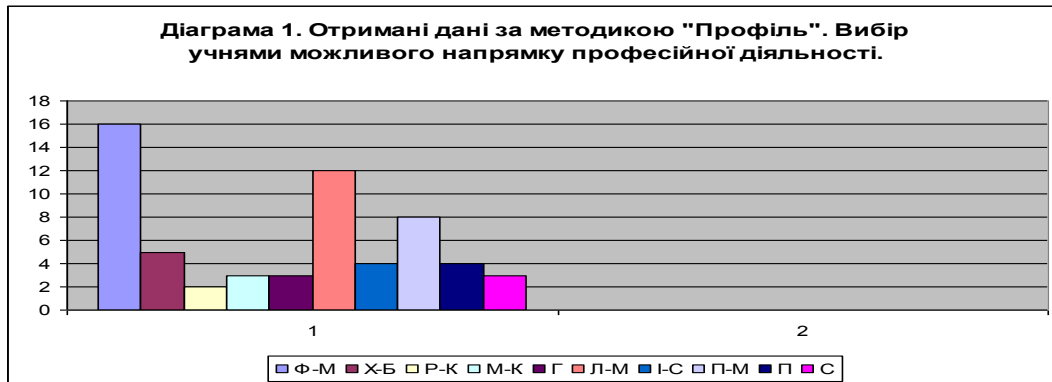
Аналізуючи отримані дані, ми можемо зробити наступні висновки: за методикою «Емоції» – до фізичної агресії схильні – 0 учнів; до непрямой агресії – 9 учнів; до дратівливості – 2 учня; до негативізму – 2 учня; до уразливості – 5 учнів; до підозрливості – 4 учня; до вербальної агресії – 9 учнів. З метою корекції рівня агресивності та відношення до людей, подій, явищ були створені корекційні тренінгові групи; за особистісним опитувальником Айзенка було виявлено, що серед учнів наявні наступні типи темпераменту: інтроверти – 19 учнів; екстраверти – 17 учнів; амбиверти – 24 учня. Переважає холеричний тип темпераменту у 12 учнів; флегматичний тип темпераменту – 17 учнів; сангвінічний темперамент – 17 учнів; ме-

ланхолійний темперамент – 14 учнів. З учнями була проведена просвітницька робота щодо взаємозв'язку між типом темпераменту і майбутньою сферою професійної діяльності; за опитувальником «Вегетативна лабільність» було з'ясовано, що 5 учнів мають вірогідні проблеми зі своїм здоров'ям. Учням були надані рекомендації звернути увагу на свій спосіб життя, режим праці й відпочинку; за методикою «Профіль» отримані дані про вибір учнями можливого напрямку професійної діяльності (діаграма 1): фізика і математика – 16 учнів; хімія і біологія – 5 учнів; радіотехніка і конструювання – 2 учня; механіка і конструювання – 3 учня; географія і геологія – 3 учня; література і мистецтво – 12 учнів; історія і політика – 4 учня; педагогіка і медицина – 8 учнів; підприємництво і домоведення – 4 учня; спорт і військова справа – 3 учня; за методикою «Формула професії» було з'ясовано, що учні усвідомлюють мету, предмети, засоби та умови праці для конкретної професії. Кожен учень вивів свою формулу майбутньої професії та захистив її.

За результатами проведення анкети «Профільні орієнтації школярів» було з'ясовано, що 55 учнів (92%) планують продовжити навчання в 10 класі; 5 учнів (8%) планують продовжити навчання в коледжі, технікумі. 49 учнів (82%) ставлять перед собою мету, обираючи «курси за вибором» - підготуватися до іс-

питу після 9-го класу; 54 учня (90%) – поглибити свої знання з предмету; 24 учня (40%) – уточнити свій вибір. Додатково учні хотіли б займатися наступними предметами: психологією (16 учнів; 27%), хоромим мистецтвом (10 учнів; 17%), економікою (12 учнів; 20%), політологією (5 учнів; 8%). 26 учнів (43%) обирають фізико-математичний профіль; 30 учнів (50%) – філологічний профіль; 2 учня (3%) – техноло-

гічний профіль; 1 учень (2%) – суспільно-гуманітарний профіль; 1 учень (2%) – суспільно-гуманітарний (економічний) профіль. 56 учнів (93%) обирають профіль навчання, бо саме він пов'язаний з їх майбутньою професією; 3 учня (5%) обирають профіль навчання тому що їм подобаються предмети, що входять до цього профілю; 1 учень (2%) – йому порадили.

Серед учнів 8-х класів нами проводився тренінг (6 годин) «Уроки вибору професії» за наступними темами: самооцінка й рівень домагань; почуття й емоції; темперамент і професія; професія і здоров'я; інтереси й схильності у виборі професії; формула професії.

На II етапі було продовжено експериментальне дослідження серед учнів 9-х класів Мелітопольської гімназії №10 (всього: 60 респондентів) впродовж 2012-2013 н.р. Під час дослідження було використано наступні методики: методика «Тип мислення»; методика «Ерудит» (методика ШТРР у модифікації Г. Резапкіної). Також було проведено анкетування серед батьків учнів 9-х класів (всього: 110 респондентів) та серед вчителів, які працюють в 9-х класах (всього: 18 респондентів).

За результатами проведення анкетування серед батьків було з'ясовано, що 92 респондента (84%) обговорюють зі своєю дитиною питання про її професійне майбутнє та можливі шляхи продовження освіти. 86 батьків (78%) довіряють своїй дитині самостійно зробити первинний вибір у професійному самовизначенні (первинний вибір – обрати профіль навчання). 90 батьків (82%) знають перелік професій, які в найближчому майбутньому будуть затребувані на ринку праці. Батьки вказують, що вибір майбутньої професійної діяльності дитини здійснюється за допомогою врахування думки самої дитини, думки батьків і можливостей батьків.

За результатами анкетування серед вчителів було з'ясовано, що всі вчителі розуміють термін «допрофільна підготовка учнів» і трактують його наступним чином «допрофільна підготовка – дозволяє учневі усвідомлено вибрати профіль навчання, тобто, по суті, зробити первинне професійне самовизначення». Вчителі проводять наступні профорієнтаційні заходи

(навчального та виховного змісту): участь в олімпіадах, конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт МАН, конкурси, вікторини, КВК, виступи агітбригад з профорієнтаційної тематики.

Аналізуючи отримані діагностичні дані, ми можемо зробити наступні висновки:

- за методикою «Тип мислення» серед дев'ятикласників наявні наступні типи мислення: предметно-діюче мислення характерне для 13 учнів; абстрактно-символічне мислення – 16 учнів; словесно-логічне мислення – 3 учня; наочно-образне мислення – 5 учнів; креативність – 15 учнів; абстрактно-символічне та предметно-діюче мислення – 4 учня; абстрактно-символічне та словесно-логічне мислення – 3 учня; словесно-логічне та наочно-образне мислення – 3 учня; словесно-логічне та предметно-діюче мислення – 8 учнів; наочно-образне та предметно-діюче мислення – 5 учнів. Проведена бесіда з учнями щодо індивідуальних засобів перетворення інформації; на тренінгових заняттях була сформована домінанта на успішність у визначених видах професійної діяльності;

- за методикою «Ерудит» виявлено пріоритет серед предметних циклів, так, схильність до фізики й математики («З», «А») виявляють 25 учнів; до гуманітарних наук («А», «У») – 22 учня; до природничих наук «З» – 7 учнів; до суспільних наук («А», «У», «К») – 4 учня; до спорту «З» – 2 учня.

Серед учнів 9-х класів ми проводили тренінг (5 годин) «Уроки вибору професії» за наступними темами: стратегія вибору професії; здібності й професійна придатність; помилки у виборі професії; сучасний ринок праці; шляхи одержання професії та ділову гру (2 години) з елементами дискусії та практичних завдань «Я шукаю роботу».

Таким чином, комплектування профільних класів було здійснено враховуючи психологічні рекомендації на основі діагностичних даних та проведеної корекційно-розвивальної роботи. На III (заключному) етапі був проведений контрольний зріз та виявлено, як результати діагностики співвідносяться з розподілом учнів за профілями навчання.

Аналізуючи отримані дані, ми можемо зробити наступні висновки: за опитувальником професійних схильностей серед учнів 10-х класів була виявлена схильність до дослідницької (інтелектуальної) діяльності у 21 учня (43%); схильність до роботи з людьми – у 17 учнів (35%); схильність до естетичних видів діяльності – у 5 учнів (10%); до планово-економічної діяльності – у 3 учнів (6%); до інтелектуальної діяльності та роботи з людьми – 3 учня (6%); за методикою «Визначення мотивації» високий рівень мотивації мають 32 учня (65%); середній рівень мотивації – 17 учнів (35%); низький рівень мотивації відсутній; за методикою «Визначення спрямованості особистості» – високий рівень спостерігається у 36 учнів (73%); середній рівень – 13 учнів (27%); низький рівень відсутній.

Для підтвердження отриманих результатів, ми використовували G-критерій знаків. Занесемо результати методик «Визначення мотивації» і «Визначення напрямку особистості» в таблицю і знайдемо зрушення результату кожного учня. Щоб визначити кількість n для таблиці, треба підсумувати кількість позитивних і негативних зрушень. $n = 16 + 0 = 16$. З таблиці 1 при $n = 16$.

Типове зрушення – позитивне. Негативних зрушень немає.

$$G_{\text{ед}} = \begin{cases} 4(\rho \leq 0,05) \\ 2(\rho \leq 0,01) \end{cases} G_{y_{ii}} - \text{кількість нетипо-}$$

вих зрушень, тобто $G_{y_{ii}} = 0$, $G_{y_{ii}} < G_{\text{ед}}$ Значить H_0 – відкидається, а H_1 – приймається.

Розрахуємо зрушення за методикою "Визначення напрямку особистості". За таблицею 1 визначаємо критичне значення критерію G. Ця максимальна кількість "нетипових", таких, що іноді зустрічаються, знаків, при яких зрушення в "типову" сторону ще можна вважати істотним. Щоб визначити кількість для таблиці, треба підсумувати кількість позитивних і негативних зрушень. $n = 25 + 0 = 25$. З таблиці 1 при $n = 25$

Типове зрушення – позитивне. Негативних зрушень немає.

$$G_{\text{ед}} = \begin{cases} 7(\rho \leq 0,05) \\ 6(\rho \leq 0,01) \end{cases} G_{y_{ii}} - \text{кількість нетипо-}$$

вих зрушень, тобто $G_{y_{ii}} = 0$, $G_{y_{ii}} < G_{\text{ед}}$ Значить H_0 – відкидається, а H_1 – приймається.

Розрахуємо зрушення між двох зрізів. За таблицею 1 визначаємо критичне значення критерію G. Ця

максимальна кількість "нетипових", таких, що іноді зустрічаються, знаків, при яких зрушення в "типову" сторону ще можна вважати істотним. Щоб визначити кількість для таблиці, треба підсумувати кількість позитивних і негативних зрушень. $n = 41 + 0 = 41$. З таблиці 1 при $n = 41$

Типове зрушення – позитивне. Негативних зрушень немає.

$$G_{\text{ед}} = \begin{cases} 14(\rho \leq 0,05) \\ 12(\rho \leq 0,01) \end{cases} G_{y_{ii}} - \text{кількість нетипо-}$$

пових зрушень, тобто $G_{y_{ii}} = 0$, $G_{y_{ii}} < G_{\text{ед}}$ Значить H_0 – відкидається, а H_1 – приймається.

Таким чином, гіпотеза нашого дослідження підтвердилась.

На основі проведеного дослідження можна виокремити наступні психологічні умови, які формують профільну спрямованість особистості учня у допрофільній підготовці: побудова освітнього процесу на основі особистісно-зорієнтованого підходу; надання учневі можливостей для вибору профілю навчання й побудови індивідуальних освітніх цілей; реалізація комплексу педагогічних, психологічних, інформаційних і профорієнтаційних заходів, які спрямовані на розвиток готовності школярів до профільного вибору.

Діагностика індивідуально-психологічних особливостей учня, його професійних інтересів, здібностей та схильностей – найважливіший компонент допрофільної підготовки. Вивчення цих особливостей у ході одержання загальної освіти знижує ймовірність помилки при виборі профілю навчання. Результати окремих методик не можна розглядати ізольовано один від одного: інформація, отримана за допомогою одних методик, звичайно доповнюється й уточнюється іншими. Сполучення чотирьох різнопланових методик дає достовірну картину професійних інтересів і схильностей підлітків, дозволяючи рекомендувати учням певний профіль навчання.

Корекційно-розвивальна робота сприяє поступовому формуванню психологічної готовності учнів до обґрунтованого вибору профілю навчання. Уроки вибору професії – цикл запропонованих занять спрямований на вивчення особистісних особливостей учнів і формування реалістичного самосприйняття, ознайомлення зі світом професій, з вимогами ринку праці й освітніх послуг, із правилами вибору професії. Комплектування профільних класів повинно здійснюватися з урахуванням рекомендацій практичного психолога на основі діагностичних даних та проведеної корекційно-розвивальної роботи.

Згідно інтерпретації даних анкетування, ми можемо зробити висновок, що тільки під час ефективної взаємодії між усіма учасниками навчально-виховного процесу (учнями, вчителями, батьками, практичним психологом) ми можемо досягти успіху під час першого професійного самовизначення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Готовність учня до профільного навчання/ упоряд. В.Рибалко; за заг. ред. С.Максименка, О.Главника. – К.: Мікрос-СВС, 2003. – 112 с.
2. Профільне навчання у загальноосвітній школі: нормативно-організаційні та науково-методичні аспекти/ Автори-упорядники Г.П.Мороз, М.М.Ніколін, Г.Г.Свінних –Тернопіль: Видавництво Астон, 2009. – 188с.
3. Пряжников Н. С. Активизирующие опросники профессионального и личностного самоопределения: методическое пособие/ Н.С.Пряжников. – М.: Ин-т

практ. психологии; Воронеж: НПО "МОДЕК", 1997. - 80 с.

4. Самодрін А.П. Технологія відбору учнів до профілів навчання в умовах профільно-диференційованої школи: формування профілів 5-11 класів гімназії, 8-11 класів ліцею/ А.П.Самодрін, Н.М.Куліш, О.В.Забеліна. – Кременчук: ІЕНТ, 2001. – 78 с.
5. Федоришин Б. О. Психологічні аспекти проф-орієнтації учнів. – К.: Знання, 1976. – 148 с.

REFERENCES

1. Rybalko, V. (2003). *Hotovnist uchnia do profilnoho navchannia [Pupil's readiness to professional education]*. S. Maksimenko, O. Glavnik (Eds.). Kyiv: MIKROS-SVS [in Ukrainian].
2. Moroz, G. P., Nikolin, M. M., Svinnykh, H. H (2009). *Profilne navchannia u zahalnoosvitnii shkoli: normatyvno-orhanizatsiini ta naukovo-metodychni aspekty [Professional education at comprehensive school: standard and organizational, scientific and methodical aspects]*. Ternopil: Vydavnytstvo Aston [in Ukrainian].
3. Pryazhnikov, N. S. (1997). *Aktiviziruyuschie oprosniki professionalnogo i lichnostnogo samoopredeleniya [Activating questionnaires of professional and per-*

sonal self-determination]. Moscow: Insitut prakticheskoy psikhologii; Voronezh: NPO "MODEK" [in Russian].

4. Samodrin, A. P., Kulish, N. M., Zabelina, O. V. (2001). *Tekhnolohiia vidboru uchniv do profiliv navchannia v umovakh profilno-dyferentsiiovanoi shkoly: formuvannia profiliv 5-11 klasiv himnazii, 8-11 klasiv litseiu [Technology of students' selection for training specializations at profession-oriented school: forming profiles of 5-11 grades of gymnasium, grades of 8-11 lyceum]*. Kremenchuk: IENT [in Ukrainian].
5. Fedoryshyn, B. O. (1976). *Psykhologichni aspekty proforiientatsii uchniv [Psychological aspects of students' professional orientation]*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].

Н. Н. Фалько, Д. И. Пыжик

РОЛЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ КАК КОМПОНЕНТА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРАКТИЧЕСКОГО ПСИХОЛОГА В ДОПРОФИЛЬНОЙ ПОДГОТОВКЕ УЧАЩИХСЯ

Образование в современном мире выступает как базис экономического роста, необходимое условие социально-экономического благоустройства, стратегический ресурс устойчивого и динамичного развития каждой нации. В качестве главного результата в Стратегии реформирования образования рассматривается готовность и способность молодых людей нести личную ответственность, как за собственное благополучие, так и за благополучие страны. Обновленные цели среднего образования создают благоприятные условия для формирования социально-активной, творческой личности, творца и проектировщика своей жизни. В основе психологического обеспечения допрофильной подготовки предусматривается раннее выявление и развитие способностей, склонностей и потребностей учеников, формирование стойкой мотивации к обучению, содействие сознательному выбору учениками отрасли будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: профиль обучения, допрофильная подготовка, психологическое сопровождение, самоопределение, профессиональные интересы, профильная ориентация, индивидуальные возможности, ценностные ориентации.

N. M. Falko, D. I. Pyzhyk

THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL FOLLOW-UP AS PART OF PRACTICAL PSYCHOLOGIST'S WORK IN PRE-PROFILE TRAINING

The article is aimed at revealing psychological conditions for pupils' professional self-actualization in pre-profile training. It was found out, that education in the modern world appears to be the basis of economic growth, a necessary condition for socio-economic improvement, strategic resource for sustainable and dynamic development of each nation. In the Strategy of reforming education the willingness and ability of young people to take personal responsibility for their own welfare and for the welfare of the country is considered as the main result. The updated purposes of general secondary education create favorable conditions for the formation of a socially active and creative personality, a creator and designer of one's own life. The basis of pre-profile training psychological follow-up involves early revealing and development of students' abilities, aptitudes and needs, the formation of persistent motivation to learning, promoting conscious choice of the field of future professional activities. Implementation of students' pre-profile training is one of the main ways of education modernization. The main idea of the renewal of secondary education is that education should be more functional, effective. Pre-profile preparation differs from general education by more specific profes-

nally oriented characteristics of motives, goals, means and results of educational and creative activity. In this regard, there is a need for developing psychological services programme for forming specialized classes in educational institutions. According to the interpretation of the questionnaire data, we can conclude that only during the effective interaction between all participants in the educational process (students, teachers, parents, school psychologist) we can succeed in primary professional self-actualization.

Keywords: training specialization, pre-profile training, psychological follow-up, self-determination, professional interests, special orientation, individual opportunities, value orientations.

Подано до редакції 10.06.14
